

Ανακοίνωση της Επιτροπής — Θέσπιση του προγράμματος εργασίας με το οποίο καθορίζεται ενδεικτικός κατάλογος των τομέων για την έγκριση κλαδικών και διακλαδικών εγγράφων αναφοράς, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/2009 περί της εκούσιας συμμετοχής οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2011/C 358/02)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 16 Ιουλίου 2008 η Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και τη βιώσιμη βιομηχανική πολιτική⁽¹⁾. Βάσει του σχεδίου επιζητείται η αναθεώρηση του κοινοτικού συστήματος οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS), που αποτελεί σημαντικό εργαλείο για να επιτευχθούν οι στόχοι σχετικά με την αειφόρο κατανάλωση και παραγωγή.

Ο αναθεωρημένος κανονισμός EMAS (ΕΚ) αριθ. 1221/2009, της 25ης Νοεμβρίου 2009⁽²⁾, τέθηκε σε ισχύ στις 10 Ιανουαρίου 2010. Στόχος του EMAS είναι η προώθηση της συνεχούς βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιδόσεων των οργανισμών με:

- την καθιέρωση και την εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης εκ μέρους των εν λόγω οργανισμών,
- τη συστηματική, αντικειμενική και περιοδική αξιολόγηση των επιδόσεων των ως άνω συστημάτων,
- την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις,
- έναν ανοικτό διάλογο με το κοινό και τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη,
- την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων στους οργανισμούς και την κατάλληλη εκπαίδευσή τους.

Μεταξύ άλλων καινοτομιών, ο αναθεωρημένος κανονισμός καθιερώνει την έννοια των κλαδικών εγγράφων αναφοράς στα οποία προσδιορίζονται οι βέλτιστες πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης, οι ανά κλάδο δείκτες περιβαλλοντικών επιδόσεων και καθορίζονται συγκριτικοί δείκτες αρίστων επιδόσεων και συστήματα αξιολόγησης για τον προσδιορισμό επιπέδων περιβαλλοντικών επιδόσεων, ανάλογα με την περίπτωση.

Μολονότι πρωταρχικός στόχος για την εκπόνηση κλαδικών εγγράφων αναφοράς είναι να καθοδηγηθούν και να διευκολυνθούν οι εταιρίες που συμμετέχουν στο EMAS για τον εκάστοτε τομέα, συμβάλλοντας τοιούτοτρόπως στην εναρμονισμένη και βελτιωμένη εφαρμογή του κανονισμού EMAS, η αρωγή και η καθοδήγηση που παρέχονται με τα ως άνω έγγραφα είναι επίσης δυνατό να αξιοποιηθούν σε ένα δεδομένο τομέα για να βελτιωθούν οι περιβαλλοντικές επιδόσεις ανεξαρτήτως καταχωρίσεων στο EMAS.

Τα κλαδικά έγγραφα αναφοράς EMAS θα συμβάλλουν επίσης ώστε να προλειανθεί το έδαφος για την αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων, με τον ορισμό τομεακών κριτηρίων αξιολόγησης και συγκριτικών δεικτών επιδόσεων.

Ο αναθεωρημένος κανονισμός EMAS προβλέπει την καθιέρωση σχεδίου εργασίας που καθορίζει ενδεικτικό κατάλογο των τομέων για τους οποίους θα θεωρούνται ως προτεραιότητες τα κλαδικά έγγραφα αναφοράς στο εν λόγω πλαίσιο.

⁽¹⁾ COM(2008) 397 τελικό.

⁽²⁾ EE L 342 της 22.12.2009, σ. 1.

2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΜΕΩΝ

Ο επισυναπτόμενος στο παράρτημα ενδεικτικός κατάλογος τομέων διατυπώθηκε χρησιμοποιώντας συνδυασμό εισηγήσεων και πηγών δεδομένων στις οποίες είχαν ληφθεί υπόψη διάφοροι παράγοντες και προσεγγίσεις. Τα πρωτίστως συνεκτιμώμενα κριτήρια έχουν ως εξής:

- 1) Περιβαλλοντικές επιπτώσεις του εκάστοτε τομέα εντός της Κοινότητας,
- 2) Επίπεδο διεύθυνσης του EMAS στον εκάστοτε τομέα,
- 3) Δυνατότητες για περιβαλλοντικές βελτιώσεις στην «αλυσίδα αξίας» του εκάστοτε τομέα.

2.1. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του εκάστοτε τομέα εντός της Κοινότητας

Μια πτυχή της ανάλυσης ήταν η σύγκριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των διαφόρων οικονομικών τομέων που θα μπορούσαν να καλυφθούν από έγγραφα αναφοράς. Χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία που είχε επικυρώσει το Περιβαλλοντικό Κέντρο Δεδομένων για τους Φυσικούς Πόρους και τα Προϊόντα (Eurostat). Το εγχείρημα κατέληξε σε κατάλογο «κορυφαίων 20» τομέων/κλάδων, οι οποίοι κατατάχθηκαν με βάση τις συνολικές σωρευτικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους ⁽¹⁾, που υπολογίστηκαν δυνάμει των εξής τεσσάρων δεικτών: δυναμικό θέρμανσης του πλανήτη (GWP), δυναμικό οξίνισης ομβρίων υδάτων (AP), δυναμικό φωτοχημικού σχηματισμού όζοντος (POCP) και δυναμικό (πρόκλησης) θαλάσσιου ευτροφισμού (MEP).

Ελήφθησαν επίσης υπόψη τα ευρήματα της έκθεσης «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων (EIPRO) — Ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθόλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής όσον αφορά την τελική κατανάλωση στην ΕΕ-25» που δημοσιεύθηκε το Μάιο του 2006 ⁽²⁾. Τα αποτελέσματα της εν λόγω μελέτης βασίζονται σε ανάλυση δυνάμει του κύκλου ζωής συμπεριλαμβανομένων των σταδίων του κύκλου ζωής της εξόρυξης, της μεταφοράς, της παραγωγής, της χρήσης και της διαχείρισης αποβλήτων, προϊόντων που καταναλώνονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τα νοικοκυριά και το δημόσιο τομέα.

Εξετάστηκε επίσης η έκθεση *Βασικά μηνύματα σχετικά με τη χρήση των υλικών πόρων και την αποτελεσματική τους αξιοποίηση στην Ευρώπη*: πορίσματα από την εκτεταμένη περιβαλλοντική ανάλυση των εισροών και των εκροών και τους λογαριασμούς ροής των υλικών, από το ETC/SCP — Ευρωπαϊκό Θεματικό Κέντρο για την Αειφόρο Κατανάλωση και Παραγωγή για τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος ⁽³⁾. Αυτή η έκθεση κάνει χρήση των λογαριασμών ροής των υλικών και προσδιορίζει τις ομάδες τελικών προϊόντων στις οποίες παρατηρείται η μεγαλύτερη συνολική χρήση πόρων λόγω εγχώριας τελικής χρήσης.

Από την εν λόγω αξιολόγηση προκύπτει ότι το κριτήριο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποδείχθηκε ιδιαίτερα σημαντικό για τους εξής τομείς: γεωργία, κατασκευές, παραγωγή τροφίμων και ποτών, διαχείριση αποβλήτων και παραγωγή ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

2.2. Διεύθυνση του EMAS

Τα στοιχεία για τη διεύθυνση του EMAS στους επιμέρους τομείς ελήφθησαν επίσης υπόψη ως ένα από τα κύρια στοιχεία της όλης διαδικασίας καθορισμού προτεραιοτήτων. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη του κανονισμού EMAS το σκεπτικό για την εκπόνηση κλαδικών εγγράφων αναφοράς είναι να εξυπηρετηθεί ο στόχος «της διασφάλισης μιας εναρμονισμένης εφαρμογής του παρόντος κανονισμού». Είναι σημαντικό τα κλαδικά έγγραφα αναφοράς να καλύπτουν τομείς στους οποίους η διεύθυνση του EMAS είναι υψηλότερη, συμβάλλοντας τοιούτοτρόπως στην ταχύτερη εναρμονισμένη εφαρμογή του κανονισμού. Για τους σκοπούς της ιεράρχησης των προτεραιοτήτων, θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί υψηλότερη διεύθυνση όταν στο συγκεκριμένο τομέα και ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιούνται περισσότεροι από 100 οργανισμοί καταχωρισμένοι στο EMAS.

Οι κάτωθι τομείς διαθέτουν περισσότερες από 100 εταιρίες που συμμετέχουν στο EMAS: κατασκευές, παραγωγή τροφίμων και ποτών, δημόσια διοίκηση, τουρισμός, διαχείριση αποβλήτων και μεταποιημένα μεταλλικά προϊόντα.

⁽¹⁾ http://www.eu-smr.eu/infocenter/documents/IH_2010-004_Reply_Environmental-pressure-by-NACE-Code_15112010.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/ipp/pdf/eipro_report.pdf

⁽³⁾ <http://scp.eionet.europa.eu/publications/1234>

2.3. Οι δυνατότητες για περιβαλλοντικές βελτιώσεις στην «αλυσίδα αξίας» του κλάδου

Η αλυσίδα αξίας αναφέρεται συνήθως σε σειρά από σχετικές δραστηριότητες που απορρέουν από το σχεδιασμό και την ανάπτυξη, παραγωγή, εμπορική προώθηση (marketing) του εκάστοτε προϊόντος ή της υπηρεσίας καθώς και τις πωλήσεις, την εξυπηρέτηση μετά την πώληση, τη διάθεση και την ανακύκλωση.

Το EMAS αποτελεί ήδη μια καλή πλατφόρμα για τις θεωρήσεις που βασίζονται στην έννοια του κύκλου ζωής, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις άμεσες όσο και τις έμμεσες πτυχές και προσφέροντας μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση της περιβαλλοντικής διατήρησης που εξασφαλίζει τη δυνατότητα να εξετάζεται συνολικά η αλυσίδα αξίας.

Συνεπώς εξετάστηκε η επιλογή των τομέων που προσφέρουν καλές ευκαιρίες για να προωθηθεί η βελτίωση του περιβάλλοντος μέσω της αλυσίδας αξίας καθώς θα βοηθήσει επίσης την πραγμάτωση της βιωσιμότητας με την ευρύτερη έννοια, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανές άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις σε διάφορους τομείς.

Πιο συγκεκριμένα, οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι δημόσιες αρχές βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση όσον αφορά τις προσπάθειες για να επηρεασθεί η αγορά μέσω της εφαρμογής συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης στην αλυσίδα της αξίας, γεγονός που υποδηλώνει ότι, για τους σκοπούς του όλου εγχειρήματος, οι τομείς με καλές προοπτικές για περιβαλλοντικές βελτιώσεις στην αλυσίδα αξίας είχαν ως εξής: κατασκευή αυτοκινήτων, τηλεπικοινωνίες, χονδρικό και λιανικό εμπόριο, τουρισμός και δημόσια διοίκηση.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η επιλογή των τομέων προτεραιότητας για τους οποίους θα εκπονηθούν κλαδικά έγγραφα αναφοράς αποφασίστηκε πρωτίστως με γνώμονα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του εκάστοτε κλάδου, την υιοθέτηση του EMAS και τις δυνατότητες βελτίωσης του περιβάλλοντος στην αλυσίδα αξίας.

Αυτό οδήγησε σε περιορισμένο ενδεικτικό κατάλογο τομέων, που παρατίθεται στο παράρτημα, για τους οποίους τα κλαδικά έγγραφα αναφοράς μπορούν να προσφέρουν επιπλέον αξία, να συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, να εξασφαλίσουν την εναρμονισμένη εφαρμογή του κανονισμού EMAS, να προωθήσουν θετικές συνέργειες με τα υφιστάμενα μέσα και τις ήδη ασκούμενες πολιτικές επενεργώντας παράλληλα ως κινητήρια δύναμη για την αύξηση της βιωσιμότητας με την ευρύτερη έννοια.

Δεδομένου ότι ορισμένοι από τους εν λόγω τομείς χαρακτηρίζονται από την παρουσία πολυάριθμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), τα κλαδικά έγγραφα αναφοράς θα λάβουν υπόψη τη δομή και τις μεθόδους εργασίας των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων, που δεν είναι ως επί το πλείστον εξίσου τυποποιημένες και τεκμηριωμένες όπως οι μεγάλοι μεγέθους, δεδομένου ότι αυτό θεωρείται ότι είναι ένας τρόπος για να βοηθηθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις να εφαρμόσουν το EMAS ανάλογα με το μέγεθος, την χρηματοοικονομική ικανότητα και την οργανωτική τους κουλτούρα.

Αυτό το πρόγραμμα εργασίας αναφέρει τους τομείς για τους οποίους η Επιτροπή θα εκπονήσει κλαδικά έγγραφα αναφοράς EMAS εντός της επόμενης πενταετίας. Η Επιτροπή δύναται να αναθεωρήσει τον εν λόγω κατάλογο ανά πάσα στιγμή βασιζόμενη στην κτηθείσα κατά την εφαρμογή πείρα. Επιπλέον, και σύμφωνα με το άρθρο 46 παράγραφος 3 του κανονισμού, το παρόν σχέδιο εργασίας θα διατεθεί στο κοινό και θα ενημερώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ενδεικτικός κατάλογος τομέων προτεραιότητας ⁽¹⁾

- Χονδρικό και λιανικό εμπόριο,
 - Τουρισμός,
 - Κατασκευαστικός τομέας,
 - Δημόσια διοίκηση,
 - Γεωργία, φυτική και ζωική παραγωγή,
 - Κατασκευή ηλεκτρονικών και ηλεκτρικών συσκευών,
 - Κατασκευή αυτοκινήτων,
 - Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, εξαιρουμένων των μηχανημάτων και των ειδών εξοπλισμού,
 - Παραγωγή τροφίμων και ποτών,
 - Διαχείριση αποβλήτων,
 - Τηλεπικοινωνίες.
-

⁽¹⁾ Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο ως άνω κατάλογος είναι ενδεικτικός, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 46 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/2009. Η Επιτροπή δύναται, ανά πάσα στιγμή να αναθεωρήσει τον εν λόγω κατάλογο.